

15 NOYABR
2025-Cİ İL
№ 20 (237)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ VƏ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA BAŞSAĞLIĞI VERİB

Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze Türkiyə hərbi təyyarəsinin faciəvi qəzası ilə bağlı Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğana başsağlığı verib.

İrakli Kobaxidze qeyd edib ki, Gürcüstan çətin zamanda türk dostları ilə tam həmrəydir.

“Bu çətin zamanda Gürcüstan türk dostlarımızla tam həmrəy olduğunu bildiririk. Fikirlərimiz mərhumlarla, onların yaxınları və bu faciədən zərər çəkmiş bütün insanlardır”, – deyə İrakli Kobaxidze “X” sosial platformasında yazıb.

Həmçinin Gürcüstan Prezidenti Mixeil Kavelaşvili də təyyarə qəzası ilə əlaqə-

dar Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğana başsağlığı verib.

Mixeil Kavelaşvili “X” hesabında etdiyi paylaşımında dəhşətli faciənin Gürcüstana böyük kədər gətirdiyini bildirib.

“Bu ağırlı və çətin anlarda Türkiyə xalqı ilə sarsılmaz həmrəyliyimizi ifadə edirik”, – M.Kavelaşvili yazıb.

Xatırladaq ki, noyabrın 11-də Azərbaycan Türkiyəyə uçuş Türkiyəyə məxsus C130 tipli hərbi nəqliyyat təy-

yarəsi Gürcüstan ərazisində qəzaya uğrayıb. Qəza nəticəsində təyyarədə olan 20 hərbinin hamısı həyatını itirib.

RUSİYA VƏ GÜRCÜSTAN ARASINDAKI DANIŞIQLARIN 65-Cİ RAUNDU NƏTİCƏSİZ BAŞA ÇATIB

Rusiya və Gürcüstan noyabrın 11-12-də keçirilən Cenevrə Beynəlxalq Danışıqlarının 65-ci raundunda irəliləyiş əldə edə bilməyiblər. Bu barədə Gürcüstan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Məlumatla görə, Gürcüstan nümayəndə heyətinə xarici işlər nazirinin müavini Laşa Darsaliya rəhbərlik edib. Tbilisi əsas diqqəti Rusiyanın Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə 12 avqust 2008-ci il tarixində imzalanmış atəşkəs sazişi üzrə öhdəliklərinə və digər məsələlərə yönəldib.

Müzakirələr zamanı Gürcüstan nü-

mayəndə heyəti çətin humanitar vəziyyət və insan hüquqlarının pozulması ilə bağlı ciddi narahatlığını ifadə edib və separatçı rejimlərin son hərəkətlərini, o cümlədən Suxumidə qeyri-qanuni hava limanının açılmasını və Rusiya regionları ilə müntəzəm hava, dəmiryol və dəniz əlaqələrinin başlanmasını pisləyib.

Qeyd edilib ki, Rusiya və onun nəzarətində olan separatçı administrasiyaların nümayəndələri qaçqınların və məcburi köçkünlərin qayıdışı məsələsinin müzakirəsi zamanı yenidən iclası tərk ediblər ki, bu da faktiki olaraq danışıqların irəliləyişinə mane olub.

Beləliklə, Cenevrə Beynəlxalq Danışıqlarının 65-ci raundu əvvəlki kimi nəticəsiz başa çatıb.

Cenevrə danışıqları 12 avqust 2008-ci il tarixli atəşkəs sazişinə əsasən keçirilir və təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsi üçün yeganə beynəlxalq platforma olaraq qalır.

GÜRCÜSTAN VƏ TÜRKİYƏ PARLAMENTLƏRİ REGIONUN MÖVCUD TƏHLÜKƏSİZLİK MƏSƏLƏLƏRİNİ MÜZAKİRƏ EDİBLƏR

Gürcüstan Parlamentinin Müdafiə və Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Aleksandre Tabatadzenin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti noyabrın 7-də Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Daxili İşlər Komitəsinin sədri Süleyman Soylu ilə görüşüb.

Parlamentin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, görüşdə tərəflər Gürcüstan və Türkiyə Respublikası arasında strateji əməkdaşlığın əsas istiqamətlərini müzakirə ediblər. Həmçinin regionda mövcud təhlükəsizlik vəziyyətini nəzərdən keçirib, bu baxımdan ümumi çağırış və təhdidlərin aradan qaldırılması üçün təhlükəsizlik sahəsində sıx əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayıblar.

Tərəflər iki ölkə arasında hüquq-mühafizə sahəsində əməkdaşlığı müzakirə

edib, Türkiyə və Gürcüstanın müvafiq qurumları arasında sıx əlaqələrin vacibliyini qeyd ediblər.

Görüş zamanı Aleksandre Tabatadze qeyd edib ki, gürcü tərəfi Türkiyə hökumətinin Gürcüstanın suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə verdiyi möhkəm mövqeyi və sarsılmaz dəstəyini, eləcə də Avro-Atlantik integrasiyaya sarsılmaz dəstəyini yüksək qiymətləndirir.

DÖVLƏT QULLUQÇULARININ BİR NEÇƏ YERDƏ İŞLƏMƏSİ QADAĞAN OLUNUB

Gürcüstanda dövlət xərclərinin optimallaşdırılması məqsədilə hazırlanmış yeni qanun noyabrın 1-dən qüvvəyə minib.

Qanuna əsasən, dövlət sektoru əməkdaşlarının eyni vaxtda bir neçə dövlət qurumunda tam iş günü əsaslı işləmələrinə qadağa qoyulub.

Yeni qaydalara görə, dövlət qulluqçusu artıq başqa dövlət strukturunda ödənişli vəzifə tuta bilməz. Əgər şəxs iki dövlət vəzifəsində çalışırsa, o, hər iki vəzifədən azad ediləcək, 2 il ərzində dövlət qulluğunda işləmək hüququnu itirəcək və əlavə qazancı dövlət büdcəsinə geri qaytarmalı olacaq.

Bununla belə, qanunda müəyyən istisnalar da nəzərdə tutulub. Belə ki, müəyyən hallarda bir şəxs yalnız bir illik müqavilə əsasında iki və ya daha çox dövlət quru-

munda çalışma hüququna malik ola bilər.

“Nəzəri baxımdan bir şəxsin eyni vaxtda iki və ya üç işi tam iş qaydası ilə yerinə yetirməsi mümkün deyil. Bu praktika dəyişməlidir. Yeni qaydalar çərçivəsində həm xərclər, həm də kadrlar optimallaşdırılacaq, dövlət xidməti daha səmərəli işləyəcək”, – deyə Baş nazir İrakli Kobaxidze dəyişiklikləri şərh edərkən bildirib.

SUAL

Azər MUSAOĞLU
azermusaoghlu@gmail.com

Biz niyə sual verməkdən qorxuruq? Fikir versəniz görərsiniz ki, cüm-lələrimizin əksəriyyəti nida cümləsidir. Yer kürəsində ən az sual verən bəlkə də bizik, bəlkə də sual verənlər siyahısında ən sonuncuyuq.

Bizdə yaşlı nəsil ümumiyyətlə sual vermir, heç onlara sual verilməsini də istəmir. Bizdə sualı uşaqlar verir ki, bu da təbiidir. Uşaq sual verə-verə, soruşa-soruşa dünyanı öyrənir, dərk etməyə başlayır.

Təəssüf ki, bizdə sual verən uşaqları elə uşaq vaxtından susmağa, sual verməməyə “öyrədirlər”, məcbur edirlər. Uşaq atasından, anasından, nənəsindən, babasından nəse soruşanda onun sualını ağzında qoyurlar, öyrənmək həvəsini öldürürlər, fikirləşmək istəyinin qarşısını alırlar, dərk etmək qabiliyyətini şikəst edirlər. Sual verən uşağa çox danışan, dırdı, burnunu hər yerə soxan, zəhlətökən, “sən də nə qədər sual verirsen” deyib kompleksə salırıq.

Məktəbdə də onun kimi. Uşaq müəllimə sual verməkdən qorxur, çəkinir. Müəllim də uşaqlara daha çox kirmiş durmağı, dərsə aid olmayan şeyi soruşmamağı, susmağı öyrədir. Müəllimin sual verən şagirdə “böyüyəndə öyrənəcəksən”, “yuxarı siniflərdə keçəcəksən”, “mövzudan kənar sual vermə” və sair kimi ifadələri şagirdlərdə sual verməyə qarşı baryer yaradır və bu cür uşaqlar böyüyəndə də sual verməyə qorxurlar, elə bilirlər sual vermək tərbiyəsizlikdir, buna görə kimsə onları qınayacaq. Beləliklə də, tənqidi düşüncəsi formalaşmayan, sual verməyən, cavab tələb etməyən nəsillər yetişir...

Bir də görürük ki, kimsə soruşmadan-eləmədən avtobusda oturduğumuz yerdə bıçağı kürəyimizdən sapladı və ya yolun ortasındaca yumruğu qulağımızın dibinə ilişdirdi. Niyə? – Çünki sual verməyi bacarmır, müzakirə etməyi, düşünməyi, məsələni aydınlaşdırmağı bacarmır. Sualı olmadığı üçün cavab da gözləmir. Soruşmaq, öyrənmək, araşdırmaq, aydınlaşdırmaq, məsləhət-məşvərət eləmək onluq deyil. Çünki evdə bisməyib, qonşudan gəlməyib...

Uşağa paltar alınır, fikri öyrənilmir; uşağdan soruşan yoxdur, nə rəng, necə köynək, jaket, şalvar, əmək, ayaqqabı istəyirsən. Böyüyür yenə də sual verən yoxdur, hansı universitetdə oxumaq istəyirsən, kim olmaq, nə iş görmək istəyirsən. Soruşan yoxdur, kimlə ailə qurmaq istəyirsən və sair və ilaxır. Hamısını valideyn seçir. Uşağıdır, ağzı nədir sual verə, etiraz edə, fikir bildirə...

Yaxud da hökumət qərar qəbul edir, yeni qanun yazır, qanunu dəyişir, kimisə vəzifəyə təyin edir, kimisə vəzifədən azad edir... heç soruşan, sual verən yoxdur ki, ay vətəndaşlar, belə bir qərar qəbul etmək istəyirik, nə deyirsiniz; belə bir qanun yazırıq, fikriniz nədir; qanunda filan yeri dəyişirik, nə düşünürsünüz; filankəsi vəzifəyə təyin edirik, edəkmi; bəhmənkəsi vəzifədən azad edirik, edəkmi?..

Evdə valideyn, məktəbdə müəllim, cəmiyyətdə adət-ənənə, ölkədə hökumət sual verənlərə qarşıdır. Evdə valideynə sual vermək özbaşnalıq, məktəbdə müəllimə sual vermək tərbiyəsizlik, cəmiyyətdə sual vermək qınından çıxıb, qınını bəyənməmək, hökumətə sual vermək isə qiyam, ixtişaş, cinayət sayılır...

P.S.

Bəlkə də ərəb sözü olan “sual” sözünü başqa ifadə ilə əvəz etməliyik ki, ağzımızda “su+al”-ı oturmayaq. Bəlkə də sual sözü xəbərimiz olmadan şüuraltımızda öz işini görərək sual vermək istəyəndə ağzımıza su alıb susmağı bizə təlqin edir. Bəlkə də bu sözü dilimizə qəsdən soxuşdurublar?..

Nə qədər ki, ağzımıza su alacağıq, sual yox, dəre xəlvət, tülkü bəy olacaq. Nə qədər ki, sual verməkdən qorxacağıq cavab verənimiz olmayacaq. Bu isə bizi həmişə sual altında qoyacaq.

BORÇALININ TALEYİ

Bütün cəmiyyətlərin özünəməxsus problemləri olur. Hünər problemsiz olmaq deyil, hünər yaranan problemlərin həll yolunu tapa bilməkdir. Hər dövrün müvafiq problemləri olur, bəs Borçalının bu günkü problemi ilə maraqlanırmı?

Problem deyəndə bu gün ancaq əhalinin maddi durumu, rifahı nəzərdə tutulur, lakin bu olduqca yanlışdır. Millət üçün çörək-su qədər önəmli olan başqa faktorlar da var. Kamil cəmiyyətlər hər şeydən əvvəl öz varlıqlarını qorumağı qarşılıqlarına hədəf qoyurlar. Borçalı cəmiyyətinin varlığı isə bu gün böyük təhlükələrlə üzbəüzdür. Diqqət yetirsəniz kiçik bir cəmiyyətin neçə cinaha bölündüyünü çox aydın görə bilərsiniz. Parçalanmağımızdan fürsət tapan yad qüvvələr isə öz şəxsi məqsədlərini rahatca icra edirlər.

Kimliyimizin birinci ünsürü olan dilimiz yavaş-yavaş aradan çıxarılmaya çalışılır. Marneulidə, Tiflisdə son zamanlarda gənclərimizi təhqir etmək, fiziki təsir göstərmək, “öz vətəninə get” kimi ifadələr işlətmək dəb halını alıb. Biz isə ancaq monitor arxasında iki-üç cümləylə olanları qınaya bilirik, vəssəlam. Feysbukda şərh yazmaqdan başqa heç kimin əlindən heç nə gəlmir. Bəs 21-ci əsrdə durub şiə-sünnü davası aparanda, bir-birimizə dayaq olmayanda, iki kənd arasında dava salanda, bir-birimizin quyusunu qazanda, azad cəmiyyətdə azad mövqe tutmaq əvəzinə səsimizi pula satanda, hansısa siyasi partiya üçün bir-birimizi döyəndə, bir az qolu güclülər milləti qorxudub külli miqdarda pul tələb edəndə bilmirdik ki, belə olacaq? Bilmirdik ki, dağılan sürünü canavar tez qapar? Biz özümüz özümüzə hansı dəyəri verdik ki, gürcü də hansı dəyəri versin?

Millət ortaqlar bir prinsip ətrafında toplandıqca millətdir, əks halda çox rahat şəkildə yad qüvvələrin oyuncağına çevriləcək bir insan kütləsidir. Borçalıda bu gün hansı yad qüvvələrin təsiri yoxdur ki? Avropanın maliyyələşdirdiyi platformalar, qurumlar milləti öz kökündən qoparmaqdan, çirkin əməllərin təbliğatından başqa heç nə etmir. İranın, Ərəbistanın təsirinə düşənlər din adı altında bir-birini qırır və milli hədəfdən tamamilə uzaqdır. Halbuki dinimiz bizə heç yerdə milli mənsubiyyətinizi atın deməyib. Sözdə millət dərdi çəkənlərimiz də xeyli çoxdur. Söz ilə əməl bir-birini tutmursa, deməli ortada maddiyyat qayəsi var. Gürcüləşməyə meyilli gənclərimizin isə heç ayıbı açılması deyil. Öz dilini xor görənlər, millətindən utananlar da var içimizdə xeyli sayda.

Baxın Borçalının dərdi necə ağırdır. Ümid ancaq gənclərdir, amma gənclərimiz də yanlış yönləndirilir. Tiflisə təhsil almaq üçün göndərilən tələbələrin hansı qüvvənin təsiri altına düşməsi valideynləri maraqlandırmır belə. Tanıdığımız tələbələrin çoxusunun kimlərsə, xüsusilə də Qərbdən maliyyə alan qurumların təsirinə çox rahat düşə bildiklərini görürük. Qərbin ecəzkarlığı, maddi rifahı gənclərimizin aqlını başından alır.

Məktəblərimizdə isə vəziyyət daha da acınacaqlıdır. Xüsusilə kənd məktəblərində müəllim olmayan insanların müəllim kimi fəaliyyət göstərməsi, bir müəllimin bir neçə fənni tədris etməsi, peşəkar müəllimlərin say azlığı, ikidilli təhsil problemi, gürcü və ya rus sektorlarının sayının artması bizi bu fəsadlara gətirib çıxardı. Məktəbli uşaqlardan bu gün roman oxuyan, Nizamini, Füzulini oxuyan neçə nəfər saya bilərik. Həmçinin o uşaqlar Şota Rustavelini də oxumurlar. Çünki onları ana dilinə yadlaşdırmaqda elmə yadlaşdırırlar. Bu gün yaxınlarımızın uşaqlarının ev tapşırıqlarına kömək edərkən sadəcə tənliyi başa salanda uşaq dönüb “tənlik nədir” deyir. Və ya qoşmadan, gəraylıdan danışsan heç biri anlamayacaq. Tarix desən, ümumiyyətlə, məlumatları yoxdur. Ədəbiyyatını, tarixini bilməyən gənc sabahını hansı tərəzi ilə ölçəcək?

Borçalının yarası ağırdır. Sanki Allahın umuduna qalıb. Hamımız öz işimizdəyik, amma qurd ağacı yavaş-yavaş içdən yeyir.

Cəlal YADİGARLI

Tbilisi Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinin 4-cü kurs tələbəsi

BİR TƏBƏSSÜM YETƏR

Bəzən həyat bizi sınağa çəkir. Gözümüzü açıyıq, gün işığından çox yuxusuzluğun ağırlığını hiss edirik. Bəzən bir günümüzü “yetər ki, bu gün bitsin” deyə yaşayırıq. Bəzən özümüzü o qədər yoruruq ki, əslində, nə üçün mübarizə apardığımızı da unuduruq. Hər birimizin içində bəzən səbəbini bilmədiyimiz bir sükut çökür, sanki dünya bir anlığa dayanır. Depressiya özünə doğru çağırır, amma məhz ən gözləmədiyimiz o anda həyat bizə kiçik bir işarə göndərir: “Hələ hər şey bitməyib”.

Keçən gün imtahan həftəsinin sonu idi. Yorğunluq, stres, yuxusuz gecələr bir tərəfdən, özümə qarşı narazılıq isə digər tərəfdən... sanki çiynimə ağır bir yük kimi çökmüşdü. Dərindən çıxıb evə qayıdırdım.

Hava boz idi, sanki buludlar da mənim kimi yorğun görünürdü. Başımda min fikir, ürəyimdə bir az gərginlik. Metronun izdihamı, itələməsi, səs-küyü, hər şey məni daha da sıxırdı.

Axşamın alaqlanlığı idi, küçələrdə tələsməyən addımlar, səssiz şəhər və mən var idim. Elə o anda qarşımda bir gənc dayandı. Gürcü dilində nəzakətlə salam verdi. Fikirləşdim, yəqin yolu, ya da avtobusun nömrəsini soruşacaq. Amma o, təbəssümlə baxıb dedi: “Bu gün sənə necə gözəl göründüyünü deyən olubmu? Hər şey yaxşı olacaq”.

İçimdə yığılan bütün yorğunluq, gərginlik bir anda yoxa çıxdı. Həmin cümlə çox sadə idi, amma təsiri çox böyük oldu. Həmin gənci bir daha görmədim, amma onun o bir cümləsi bütün günü yadımdan çıxmıdı. O bir cümlə, tanımadığım bir insanın səmimi baxışı bütün günü gülümsəməyimə səbəb oldu...

O gün bir daha anladım ki, həyatın gözəlliyi onun sadəliyində gizlənilib. Bir kəlmə, bir baxış, bir təbəssüm – bunlar kiminsə gününü dəyişə bilər. Biz heç fərqi nə varmadan kiminsə içində işıq yandıra bilərik.

İnsan öz enerjisinin kimə necə təsir etdiyini bilməz. Neqativ düşüncələrimizi, gərginliyimizi ətrafdakılara ötürmək çox asandır. Amma əsl güc öz içində fırtına qopsa da, başqasına Günəş olmağı bacarmaqda imiş.

Biz çox zaman düşünürük ki, dünyanı dəyişmək üçün nəşə böyük bir şey etmək lazımdır. Amma bəzən dünyanı dəyişmək sadəcə bir adama ümid vermək qədər asandır. Çünki təbəssüm qayıdır. Bəzən sən birinə gülümsəyirsən, o da başqa birinə gülümsəyir. Beləcə, sadəcə bir baxışla ətrafında çiçəklər açır.

Hələ bir izdihamlı şəhərə baxın: başaşağı gedənlər, haraya baxdığını bilməyən gözlər, donmuş sifətlər, gülüşdən məhrum, ümitsiz, bitib-tükənmiş, qayğıya möhtac insanlar görəcəksiniz. Kim bilir nəyi düşünür, nəyi haqq-hesab, götür-qoy edirlər...

Amma bir fikir verin, balaca, kiçik quşlar ağac budaqlarında cəh-cəh vurur, dəstə-dəstə uçuşaraq hərəkətləri ilə xoşbəxt olduqlarını hiss etdirirlər. Bir dəqiqə belə olsun hərəkətsiz qaldıqlarını görmüsünüzmü? Çöldə fırtınadırsa və ya isti ətrafı alov kimi bürüyübsə, onların sərinləşdiricisi yoxdur. Heç soyuq qış üçün də azuqə toplanmazlar. Niyə? – Çünki içdən şükür edən könülləri var. Buna görə də onlar üçün hər açılan səhər bir bahardır, bir sevgi dolu həyatdır.

Hamımıza bəllidir ki, insan sevinənlə sevinəcək, kədərli olanla dərdini bölüşəcək bir ruhda yaradılmışdır. Elə ona görə də bir insan evsiz-eşiksiz sərcədən, avtomobili olmayan arıdan daha ümitsiz, daha tükənmiş olmamalıdır. Həqiqətən də xoşbəxtlik başqalarına verilə biləcəkklər içində ən asanı, var-dövlət tələb etməyəndir. Lakin ən dəyərli olanıdır.

Sevgi dolu bir baxış, bir təbəssüm... Əgər üzünə baxdığınızda sizə müsbət enerji verən biri ilə qarşılaşmısınızsa, ona əsla biganə qalmayın. İnsan ümidi bəzən kiminsə gözündə tapır; sevgini, dərdə məlhəmi məhz kiminsə dilindən eşidir, duyur...

Hər kəs və hər şey sevgi umar. Uca Yaradan belə sevgisinə və lütfünə qarşılıq olaraq yaratdıqlarından sevgi gözləyir. Bəs yaratdıqları bir-birinə bu sevgini niyə xor görür?

Bir təbəssüm çox şeyə qadirmış demək. Gülümsəmək üçün içimizdəki dərdlərimizi unutmalıyıq, gülümsəmək üçün könümüzü fərah tutmalı, özümüzə bərabər qarşımızdakını da düşünməliyik. Anlamalıyıq ki, bu həyatda insan təkcə özü üçün, özünü düşünərək yaşamamalıdır. Qayğıya möhtac, bir ötrə sevgi dolu baxışa möhtac o qədər insanlar var ki...

Siz də gülümsəyin, ətrafınızda dönüb-dolanın hər canlıya qayğıyla yanaşın. Sizinlə bərabər küçəni keçmək istəyən ixtiyar qocaya yardım etməklə bərabər halını soruşun, bəlkə sizin qarşılaya biləcəyiniz nəyə ehtiyacı var...

Həyat-bacada oynayan, ya da oturmaqda oturaraq oynayan digər uşaqlara tamaşa edən qayğılı bir uşaq gördünüzsə başına sığal çəkin, təbəssüm göstərin. Qoy onlar gələcəyə ümidlə baxsınlar. Gözlərində ümid qığılcımı yaradın, görsünlər ki, insanlıq ölməyib. Öldürməyin o gözlərdəki xoş gələcək arzusunu. Gülümsəyin, lap qoy sizə dəli desinlər, amma insanlıq xatirinə gülümsəyin...

Aytən FƏTULLAYEVA

Tbilisi Dövlət Universitetinin Dəqiq və təbiət elmləri fakültəsinin 3-cü kurs tələbəsi

İNFAQIN DƏYƏRİ
MƏBLƏĞİNDƏ DEYİL,
İXLASINDADIR

Hacı BƏKİROĞLU

haci-bekiroglu@hotmail.com

Televiziya proqramlarında çox şey görmüşük. Kimisi göz yaşa tökür, kimisi yardım çağırışı edir, kimisi də bir anlıq diqqət çəkib sonra unudulur. Amma bəzən elə anlar olur ki, yaddaşımıza əbədi həkk olunur, qəlbimizə toxunur, düşüncəmizi dəyişir. Mən bu yazımı məni kövrəldən və təsirləndirən yaşanmış bir hadisəni misal gətirərək sizlərə təqdim etmək istəyirəm. Bəlkə də bu hadisəni çoxunuz ya oxumuzsunuz, ya da dinləmişiniz. Bir dəfə də mən sizə təqdim etmək istədim.

Hadisə Ərəbistanda yayımlanan bir televiziya kanallarından birində yaşanır. Bir xəstənin həyatı təhlükədə olur. Onun əməliyyatı üçün 150 min dollar lazım gəlir. Proqram canlı yayımlanır, insanlar zəng edərək müxtəlif məbləğlərdə ianələr edirlər. Hər zəng bir ümid, hər ianə bir nəfəs olur. Birdən bir zəng gəlir, “2 dollar bağışlayıram” deyir zəng edən. Aparıcı təəccüblənərək sual verir: “Niyə yalnız 2 dollar?” Cavab isə sadə, lakin möhtəşəmdir: “Çünki cibimdə dörd dollar var, yarisini verirəm. İşsizəm”.

O 2 dollar insanların qəlbinə toxunur. Ardınca biri 8000, digəri 10000 dollar bağışlayır. Və hər pul bağışlayan qeyd edir ki, bağışladığı pulun yarisini xəstə üçün, yarisini isə 2 dollar bağışlayan şəxs üçündür. Qısa zamanda əməliyyat üçün lazım olan məbləğ toplanır. Ertəsi gün yenidən proqram hazırlanır. Verilişin bu dəfəki qonağı isə həmin işsiz gənc olur. Onun səmimiyyəti, ixtlası tamaşaçıları təsirləndirir. Şirkətlər zəng edərək ona iş təklif edirlər. Kiçik bir infaq bir insanın taleyini dəyişir.

Bu hadisə mənə bir həqiqəti yenidən xatırlatdı: infaqın dəyəri məbləğində deyil, ixtlasındadır. Allah qatında bəzən 2 dollar 2000 dollardan üstün ola bilər. Çünki birində var-dövlətin artığından verilən var, digərində isə sahib olunanın yarisini.

Bu hadisə məni dərin düşüncələrə qərq etdi. Biz bəzən cibimizdə yüzlərlə, minlərlə manat ola-ola paylaşmağa tərəddüd edirik. Amma bu insan sahib olduğu varın yarisini verirdi. Elə bil Qurani-Kərimdəki o ayəni canlı şəkildə oxuyurdu: “Sevdiyiniz şeylərdən infaq etmədikcə xeyirə çatmazsınız” (Ali-İmran, 92).

Belə hadisələr əsasən Peyğəmbərimiz dövründə yaşanardı, səhabələr bu cür xeyir işlər görməkdə yarışardılar. Zamanımızda belə insanların var olması insanın və insanlığın qürurlanmasına səbəb olur.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s.) buyurur: “Zərər vermək və zərərə zərərlə qarşılıq vermək yoxdur”. Bu hikmətli söz yalnız başqasına deyil, özünə də aiddir. Özünə zülm, ruhunu israf etmək, Allahın əmanəti olan ömrü boş yerə puç etmək – bunlar da zərərdir. Amma yaxşılıq edəndə, yardımlaşanda, infaq verəndə insan həm özünə, həm də cəmiyyətinə fayda gətirir.

Bir insanın 2 dolları həm bir xəstəni xilas etdi, həm də öz taleyinə yeni səhifə açdı. Bu bizə göstərir ki, kiçik bir yaxşılıq belə böyük dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Bəzən bir addım, bir söz, bir ianə bir həyatın dönüş nöqtəsinə çevrilə bilər.

Odur ki, cibimizdə az da olsa, ürəyimizdə çox verək. Çünki bəzən verdiyimiz məbləğ deyil onun arxasındakı ixtlas dünyaları dəyişir. Böyük yardımlar cibdən çıxar, amma ən təsirli yardımlar qəlbədən gəlir.

ALİ TƏHSİL SİSTEMİ İSLAHATININ MİLLİ KONSEPSİYASI

Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze ali təhsil reforması konsepsiyasını 16 oktyabrda təqdim edib və bildirib ki, konsepsiyanın ictimai müzakirəsi davam etdirilməlidir. Konsepsiya sənədini sizə təqdim edirik:

Bu gün Gürcüstanda ali təhsil sistemi ciddi problem qarşısında durur. Baxmayaraq ki, ölkənin zəngin universitet ənənələri var və kifayət qədər rəngarəng universitet sistemi formalaşmış, Gürcüstanda fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələri bir qayda olaraq tələbələr üçün müasir standartlarla bilik ötürülməsi və peşə bacarıqlarının inkişafını təmin edə bilmirlər. Qeyd olunan vəziyyət gənclərin vətəndən emigrasiyaya getməsi baxımından da problemlidir. Problemlərin böyük miqyasda olmasına baxmayaraq müvafiq baxış və onun ardıcıl həyata keçirilməsi şəraitində Gürcüstanda gürcü tələbələrin müasir standartlara uyğun bilik əldə etməsi tamamilə mümkündür. Ali təhsil reformasının düzgün baxış və planını hazırlamaq üçün Gürcüstanın universitet sisteminin qarşısında duran hər bir problemin düzgün müəyyən edilməsi mühümdür:

1. Ali təhsil sisteminin həddindən artıq coğrafi konsentrasiyası. Gürcüstanda tələbələrin 85 faizdən çoxu ali təhsili paytaxtda alır. Bu vəziyyət paytaxtın həddindən artıq yüklənməsinə və gənclərin regiondan Tbilisiyə aktiv miqrasiyasına səbəb olur. Bu, regionların sosial-iqtisadi inkişaf maraqları sahəsində ciddi problem olaraq qiymətləndirilməlidir. Ölkənin digər iri şəhərləri universitet infrastrukturuna ilə lazımi dərəcədə təmin olunmayıb. Regionlarda fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələrinin infrastrukturunu və təhsil imkanları müvafiq şəkildə inkişaf etməyib. İncəsənət və idman ali təhsil müəssisələri və Gürcüstan Patriarxlığının ruhani seminariyaları güclü dəstəyə ehtiyac duyur.

2. Universitetlərdə resurslardan səmərəsiz istifadə və tədrisin keyfiyyətində bərabərsizlik. Gürcüstanda 19 dövlət və 45 özəl universitet fəaliyyət göstərir. Bütün universitetlər Gürcüstan dövləti adından eyni dərəcəli diplomlar versə də, verilən təhsilin və ixtisasların keyfiyyəti məzmun baxımından qeyri-bərabərdir. Bu ali təhsil sisteminin ən böyük problemlərindən biri kimi qiymətləndirilməlidir. Ali təhsil sisteminə infrastruktur və kadr resursundan optimal istifadə təmin edilməyib. Xüsusilə eyni şəhərdə fəaliyyət göstərən bir neçə dövlət universitetinin fakültələri təkrarlanır ki, bu da təcrübədə təkcə resursların qeyri-optimal və qeyri-bərabər paylanmasına deyil, həm də heç bir dövlət universitetinin müasir standartlara cavab verən akademik heyətlə tam təchiz olunmaması problemi yaradır. Bəzi dövlət universitetləri xarici tələbələrin cəlb edilməsinə həddindən artıq diqqət yetirirlər ki, bu da müvafiq sahədə gürcü tələbələrin təhsili üçün nəzərdə tutulmalı olan universitet resurslarını azaldır. Dövlət və özəl universitetlər arasında gürcü, xarici tələbələrin sayının bölüşdürülməsi zamanı biznesin əsasən özəl sektor tərəfindən həyata keçirilməsi, dövlət tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi

nin əsasən dövlət universitetləri tərəfindən təmin edilməsi prinsipinə düzgün əməl olunmur. Universitetlərdə təhsil müddəti ali təhsilin məqsədlərinə uyğun olaraq müəyyən edilmir. Ali təhsilin keyfiyyətinin idarəetmə sisteminin keyfiyyət etibarilə təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var.

3. Sistemiz kadr siyasəti. Baxmayaraq ki, Gürcüstanda müxtəlif sektorlarda universitetləri yüksək ixtisaslı akademik kadrlarla təmin etmək üçün xeyli vəsait toplanıb, sistemiz kadr siyasəti şəraitində ali təhsil müəssisələrində bu resursdan lazımi şəkildə istifadə edilmir. Mühazirəçilər arasında funksiyaların bölüşdürülməsi heç bir mütəşəkkil məntiqə və sistemə əsaslanmır. Əksər hallarda mühazirəçilər əslində yarımsat işləyirlər. Akademik heyətin orta əmək haqqı aşağıdır. Gürcüstan universitetlərindəki çatışmayan sahələrə xarici professorları cəlb etmək üçün mütəşəkkil bir sistem mövcud deyil.

4. Tədris və tədqiqat arasında zəif əlaqə, müasir standart təhsil proqramlarının və dərslərlərin çatışmazlığı. Gürcüstan universitetlərində akademik tədqiqatların səviyyəsi və miqyası qənaətbəxş deyil, tədris-tədqiqat sisteminin milli təhsil standartlarına uyğun integrasiyası təmin edilmir. Ölkədə universitet təhsili ilə lazımi şəkildə əlaqəli olmayan ayrıca elmi tədqiqatların maliyyələşdirilməsi sistemi fəaliyyət göstərir; akademik heyətin təhsil proqramlarının hazırlanması, elmi tədqiqatların aparılması və universitet dərslərlərinin hazırlanmasında aydın vəzifələri yoxdur. Nəticədə əksər universitetlərdə hətta əsas fənlər üzrə də yüksək keyfiyyətli təhsil proqramları və dərslər yoxdur. Elmi tədqiqatların və müzakirələrin həcmi çox azdır ki, bu da akademik standartlara riayət olunmasına və innovativ proseslərin təhsil prosesinə integrasiyasına mane olur.

5. Ali təhsil prioritetləri ilə əmək bazarının tələbləri arasında zəif əlaqə. Universitetlərə tələbə qəbulu zamanı kvotaların kəmiyyət bölgüsü mövcud və potensial əmək bazarının tələblərinin dərin təhlilinə əsaslanmır. Nəticədə təcrübədə universitetlər tərəfindən məzun olan tələbələrin ixtisasları ilə əmək bazarının tələbləri arasında keyfiyyət və kəmiyyət uyğunsuzluğu qeydə alınır.

6. İdarə olunmayan maliyyələşdirmə sistemi. Ali təhsilin maliyyələşdirilməsinin mövcud qrant sistemi yenidən nəzərdən keçirilməlidir, çünki o, müxtəlif fakültələrin müxtəlif maliyyə ehtiyaclarını düzgün nəzərə almır və ali təhsil sahəsində dövlət tapşırıqlarının yerinə yetirilməsinə yönəlməyib.

7. Dövlət universitetlərinin qeyri-müvafiq infrastrukturunu. Tbilisi və digər şəhərlərdəki dövlət universitetləri çoxlu sayda bina və tikililərə sahibdir. Lakin onların böyük bir hissəsi təmirə ehtiyac duyur və müasir tələblərə cavab vermir. Tələbələrin maraqlarının reallaşdırıl-

ması, o cümlədən mədəni, idman və digər oxşar fəaliyyətlərin təşviqi üçün infrastruktur lazımi səviyyədə təmin edilməyib. Tələbələr keyfiyyətli və ucuz yataqxanalarla təmin edilmir.

Yuxarıda göstərilən çətinlikləri nəzərə alaraq ali təhsil islahatlarının milli konsepsiyasının əsaslanmalı olduğu məqsəd və vəzifələri dəqiq müəyyən etmək mümkündür:

1. Ali təhsil sisteminin coğrafi cəhətdən dekonstrasiya edilməsi. Ali təhsil sisteminin dekonstrasiyasını təmin etmək üçün ölkənin ikinci əsas universitet mərkəzi Kutaisi şəhərində yaradılmalıdır. Tbilisidə fəaliyyət göstərən universitetlərin yeni infrastrukturunu paytaxtın tıxaclarının aradan qaldırılmasına və Rustavi şəhərinin inkişafı üçün yeni imkanların yaradılmasına maksimum dərəcədə töhfə verəcək şəkildə inkişaf etdirilməlidir. Tbilisi və Kutaisi universitetləri universitet təhsilinin bütün əsas sahələrini – humanitar, dəqiq və təbiət elmləri, texnologiyalar, iqtisadiyyat, hüquq, sosial, siyasi elmlər, xarici dillər, pedaqogika, tibb sahələrini əhatə etməlidir. Hər iki şəhərdə dövlət bütün istiqamətlərdə tələbələr üçün bərabər keyfiyyətli universitet təhsili təmin etməlidir. Eyni zamanda, regionlarda fəaliyyət göstərən beş dövlət ali təhsil müəssisəsinin imkanları, o cümlədən onların infrastrukturunu gücləndirilməlidir. Batumi, Telavi, Axaltsixe, Qori və Zuqdidə universitetləri müvafiq ixtisaslar üzrə tələbələrə yüksək keyfiyyətli təhsil verəcək ixtisaslaşmış ali təhsil müəssisələrinə çevrilməlidir. Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı və pedaqoji fakültələrin gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Tbilisidə fəaliyyət göstərən üç incəsənət və bir idman universitetinin infrastrukturunu da daxil olmaqla, imkanları gücləndirilməlidir. Gürcüstan Patriarxlığının ruhani seminariyalarına dəstək gücləndirilməlidir.

2. Universitetlərdə resursların optimallaşdırılması və təhsilin keyfiyyətinin bərabərləşdirilməsi. Universitet sisteminə resursların optimallaşdırılması üçün dövlət universitetlərində bir şəhər – bir fakültə prinsipi tətbiq olunmalıdır. Buna uyğun olaraq, Tbilisidəki müxtəlif dövlət universitetlərində fəaliyyət göstərən fakültələr, əsasən onların ənənəvi profili və tarixi təcrübəsi nəzərə alınmaqla, konkret universitetlərə bölüşdürülməlidir. Dövlət universitetləri xarici tələbələrə yalnız qanunla nəzərdə tutulmuş istisna hallarda qəbul etməlidirlər. Universitet sisteminə, istisna ixtisaslar olmaqla, 3 il bakalavr dərəcəsinə, 1 il isə magistr dərəcəsinə həsr olunacaq 3+1 sistemi tətbiq olunmalıdır. Təhsil proqramlarının keyfiyyəti yaxşılaşdırılmalı və tənzimlənməlidir. Hər bir ixtisas üçün əsas və seçim fənlər aydın məntiqə əsaslanaraq müəyyən edilməlidir. Ali təhsilin keyfiyyətinin idarəetmə sistemi təkmilləşdirilməlidir ki,

dövlət öz adına verilən diplomların keyfiyyətinin bərabərləşdirilməsinə görə tam məsuliyyət daşıсын.

3. Kadr siyasətinin təkmilləşdirilməsi. Universitetlərdə kadr siyasəti keyfiyyətə yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Akademik heyətin əsasını müəyyən fakültələrdə tədris və tədqiqat sahələrinə rəhbərlik edəcək ştatlı professorlar təşkil etməlidir. Onların hər birinə bir neçə ştatlı dosent və ondan çox köməkçi professor da dəstək olmalıdır. Ştatlı professorların, dosentlərin və köməkçi professorların əməkhaqqı bir neçə dəfə artırılmalıdır. Bütün digər müəllimlər universitetdə müqavilə əsasında, saatla işləməlidirlər. Çatışmazlıq sahələri müəyyən edilməli və bunun üçün xarici mühazirəçilərin universitet sisteminə cəlb edilməsi təmin edilməlidir.

4. Tədris və tədqiqat arasında əlaqənin gücləndirilməsi və müasir standartlara cavab verən təhsil proqramları, dərslərlərin yaradılması. Ölkədə fəaliyyət göstərən tədqiqat müəssisələrinin universitetlərdəki imkanları gücləndirilməli və onların dövlət universitetləri ilə mümkün qədər sıx integrasiyası təmin edilməlidir. Universitetlərdə tədqiqat fəaliyyətinin inkişafına və elmi müzakirələrin geniş yayılmasına yönəlmiş yeni tədqiqat fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi sistemi yaratmaq lazımdır. Xüsusi bir plana əsasən bütün əsas və seçmə fənlər üzrə müasir standartlara cavab verən dərslər yaradılmalı və bunda həlledici rol universitetlərdə tam ştatlı akademik heyətə həvalə edilməlidir.

5. Əmək bazarının təhlili. Özəl sektorla əməkdaşlıq əsasında universitetlərə kvotaların kəmiyyət bölgüsündə dövlət sifarişinin əsasını təşkil edəcək əmək bazarının dərin təhlili aparılmalıdır.

6. Maliyyələşdirmə sistemi. Universitetlərin maliyyələşdirmə sistemi tamamilə yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Mövcud qrant maliyyələşdirmə qaydası ləğv edilməli və dövlət sifarişlərinə əsaslanan model ilə əvəz olunmalıdır. Bu model çərçivəsində hər bir universitet üçün dövlət sifarişi dövlət məqsədlərinə əsasən müəyyən edilir. Bundan əlavə, vəsait bölüşdürülərkən hər bir ixtisas üzrə tələbəyə təhsilin verilməsinin orta dəyəri nəzərə alınmalıdır.

7. İnfrastruktur. Həm Tbilisidə, həm də Kutaisidə tamhüquqlu universitet mərkəzləri yaratmaq üçün tamamilə yeni bir infrastruktur yaradılmalıdır. Bu infrastruktur təhsil və tədqiqat məkanlarını, tələbələrin mədəni, idman və digər maraqlarını təmin etmək üçün imkanları, eləcə də keyfiyyətli, əlverişli yataqxanaları əhatə etməlidir. Regional universitetlərin infrastrukturunu da yenilənməli və inkişaf etdirilməlidir.

*Gürcü dilindən tərcümə etdi
Aynurə ƏLİYEVƏ*

NİNO DOBORCQİNİDZE: "BU HƏQİQƏTƏN DƏ YÜKSƏK BEYNƏLXALQ STANDARTLARLA YARADILMIŞ UNIVERSİTET ƏNƏNƏSİNİN SATILMASIDIR"

Oktyabrın 30-da Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze təhsil sistemində islahat konsepsiyasını dövlət ali təhsil müəssisələrinin rektorları ilə müzakirə edib. Görüşdə İlia Dövlət Universitetinin rektoru, professor Nino Doborcqinidze də iştirak edib.

– Nino xanım, 30 oktyabrda Baş nazirlə keçirilən, dövlət universitetlərinin rektorlarının da iştirak etdiyi görüşdən sonra təhsil naziri bildirib ki, “rektorlardan təhsil islahatı konsepsiyası ilə müəyyən edilmiş məsələlərlə əlaqədar ciddi dəstək alınmış”. Bu dəstək nə dərəcədə birmənalı idi, dövlət universitetlərinin mövqeləri hökumətin baxışları ilə tam uyğundurmu?

– Mən başqalarının adından dövlət universitetləri rektorlarının planlaşdırılmış islahatla əlaqədar mövqelərini danışa bilmərəm, təəssüf ki, fərqlidir. Bu görüşdə İlia Dövlət Universitetinin akademik ictimaiyyətinin razılaşdığı və müraciətimizdə açıq şəkildə dərc olunmuş bütün tələbləri irəli sürdüm. Mən mövqeyimi açıq şəkildə təkrarladım ki, bu formada planlaşdırılan islahat XIX əsrin sonlarında İlia Çavçavadze tərəfindən müəyyən edilmiş və 1918-ci ildə İvane Cavaxişvilinin nəslindən həqiqətən yüksək beynəlxalq standartlarla yaradılan universitet ənənəsinin satılmasından başqa bir şey deyil! Müxtəlif medialarda dəfələrlə dediyimi iclasda bir daha təsdiqlədim: universitet cəmiyyəti buna yol verməyəcək! Bu, alınmayacaq, təhsilin gələcəyinə 18 nəfər tabe olan rektorun mövqeyi qərar verə bilməz!

– Görüş çərçivəsində sizin sözünüz, mesajınız nə oldu? Bildiyimiz kimi, görüş sual-cavab rejimində keçib, siz hansı sualı verdiniz?

– İclasda Baş nazir təqdimatda danışdıqlarını təkrarladı. Hər bir rektora sual vermək imkanı verildi. Bu üç səhifəlik sənəddə islahatın “zərurətini” sübut etdikləri əsas “arqument”, görünür, paytaxtda əhalinin həddindən artıq cəmləşməsinə aradan qaldırmaq istəkləridir. Bununla bağlı soruşdum ki, izah edin, hansı prinsiplərdən istifadə etdiniz, konsepsiyanız nəyə əsaslanır ki, İvane Cavaxişvili, Akaki Şanidze, Niko Tsxedadze, Petre Melikişvili, Ekvtime Takaişvili, Dimitri Uznadze, Qriqol Tsereteli, Kote Abxazi və digər universitet təsisçiləri tərəfindən Tbilisinin mərkəzində başlanan işlər “artıq” hesab olunur. Hökumətə yaxın iş adamlarının istəhası Gürcüstan təhsil ənənəsini necə “ölçdü”? Onların buna cavabı yoxdur, onlar iddia edirlər ki, Rustavidə tələbələr üçün cənnət yaratmalıdırlar. Bu “dəmir arqument” yüksək vəzifəli məmurların milyardlarla dolları mənimsəməsi ilə bağlı son seriyalarla tamamilə məhv edilib! Onlar bunu bizə canlı yayımda göstərirlər. İnfrastruktur naziri keçirdiyi brifinqdə 214 layihədən 161-nin ya həyata keçirilmədiyini, ya da qismən həyata keçirildiyini açıqladı. Və bu “nailiyyət” qazananlar komandası bizə universitet binalarını satıb bizim üçün yeni binalar tikəcəklərini vəd edirlər. Eyni zamanda, balaca uşaqlar küçəni bağlayaraq deyirlər: “Məktəbimizi tikmək üçün pulu mənimsəmisiniz, bizə bina verin”.

Bu, hazırkı hökumət komandasının məsuliyyəti deyilmi? O

dövrə hökumətə nəzarət edənlər, parlamentdə və partiyada ən yüksək vəzifələri tutanlar onlar idi və onların birbaşa vəzifəsi hökumətə nəzarət etmək idi. Nəzarət arqumentləri demək olar ki, hər gün mediada dərc olunurdu.

Daha da dramatik bir nümunə var: İdman Universitetinin binası eyni ərazidə universitet üçün bina tikməyə məcbur olan bir iş adamına satıldı, lakin bu universitet hələ də digər təhsil müəssisələrinə sığınır və onun gələcəyi qeyri-müəyyəndir. İlia Universiteti belə bir aqibəti qəbul edə bilməz!

Bundan əlavə, islahatın Konstitusiyaya zidd olması, institut muxtariyyəti, proqramlar və tədqiqatın gələcəyi, ali təhsilin təcrid edilməsi və bu islahatın həyata keçiriləcəyi halda qazanacağımız ali təhsilin təcrid edilməsi barədə suallar verdim.

– Bu görüşdən sonra islahatla bağlı baxışınız dəyişibmi və hansı şəkildə?

– Xeyr, dəyişməyib. Orada açıq şəkildə bildirilən tək şey müzakirə üçün yerin açılacağı və bizim də daxil olacağımız idi. Bu sadəcə universitet icmamızın növbəti tələbi idi.

– Bu gün ali təhsil islahatı konsepsiyasında gördüyünüz əsas təhlükələr hansılardır, onun tətbiqi kimə və ya nəyə təsir edə bilər, bu nə dərəcədə obyektiv şəkildə həyata keçiriləndir?

– Bu islahatın fəlakətli nəticəsi universitet muxtariyyətinin və

ümumiyyətlə, akademik azadlığın tamamilə məhv edilməsi olacaq. Bu, Konstitusiyaya ziddir. Tamamilə anlaşılmaz süni müdaxilə – bir şəhərdə bir fakültə – nəinki tam xaos səbəb olacaq, həm də müasir universitet təhsilinin əsas prinsipi olan fənlərarası və tədqiqata əsaslanan tədrisi məhv edəcək. Planlaşdırılan islahat populyar fakültələrdə yerlərin sayını kəskin şəkildə azaldacaq və bu da bir çox tələbə üçün təhsil haqqını artıracaq. Onlar özəl universitetlərdə istədikləri ixtisası seçməyə məcbur olacaqlar. Dövlət universitetlərinin artıq xarici tələbələr qəbul edə bilməyəcəyinə qoyulan məhdudiyyət beynəlxalq təhsil kontekstini sistemdən çıxaracaq və digər eyni dərəcədə zərərli təşəbbüslərlə birlikdə yalnız “kağız üzərində elan edilən” beynəlmiləşmə strategiyasına mane olacaq.

– Ali təhsilin canlandırılması baxımından konsepsiyanın müsbət cəhətləri hansılardır?

– Mövcud dövlət universitetləri sisteminin dağıdılmasına və binaların satışına əsaslanan konsepsiya müsbət ola bilməz. Bu, böyük gecikmələrlə inkişaf edən, lakin yenə də müsbət dinamika ilə davam edən Gürcüstan universitet ənənəsinə tamamilə ziddir. Təəssüf ki, bu plan bizə ötən əsrin 30-cu illərində Toroşelidzelər, Oraqvelidzelər və Kaliçavalar tərəfindən universitetdə aparılan və fəlakətli nəticələrin aradan qaldırılmasının onilliklər çəkən “islahatları” xatırladır.

Mənbə: edu.aris.ge

Gürcü dilindən tərcümə etdi

Aynurə Əliyeva

BAKIDA DOĞULMUŞAM, BORÇALIDA QALASIYAM!

Vətən anlayışı o qədər çoxşaxəlilik gətirir ki, bəzən bilmirsən doğulduğun yerə, uşaqlığının keçdiyi yerə, maddiyyatın apardığı, yoxsa mənəviyyatının çəkdiyi yerə VƏTƏN deyəsən. Məncə, uşaqlıqda arzularının, gənclikdə karyera qurmaq arzusuyla maddiyyat arxasıca getsək də, yaş-yaş üstə gəldikcə mənəvi tələbatın çəkicilik qüvvəsi bizi daha çox çəkir. Bax, elə vətən dediyimiz anlayış bu olsun gərək!

Yazdıqlarımı təcrübəmdə görsəm də, yaxınlarda şahidi olduğum hadisə fikrimi dəqiqləşdirdi. Tamada “vəzifəsi” bizə gürcülərdən gəlib desək də, mənası aparıcılıq olan bu peşəni hər adam gözəl idarə edə bilmir. Xoşməramlı yığıncaqlarda bəzən şablondan fərqli maraqlı tamadalar da olur.

İştirakçısı olduğum toyda maraqlı məqamları gözəl tərənnüm edən bir tamada vardı. “Bəyin uşaqlıq dostları” deyərək təqdim etdiyi gənclər Bakıdan gəlmişdilər. Yay tətilini kəndində keçirən bu gəncləri geniş təqdim edən tamada az zamanda çox “iş” gördü. Məlum oldu ki, nəinki Gürcüstan əsilli, hətta vətəndaşlığı

belə Gürcüstan olan bu gənclər ilk, orta və ali təhsillərini Azərbaycanda, Bakıda alıblar. Müxtəlif ixtisas təhsillidirlər: polis, mühəndis, həkim, tarixçi və maliyyəçi. Vətəndaşlıqları olmadığı üçün rəsmi işlə yox, özəl olaraq çalışırlarmış. Artıq qərar veriblər ki, qayıdıb Gürcüstanda yaşayıb, işləyəcəklər. Hətta iş yerləri də tapıblar, hazırda dövlət dili sertifikatı almaq üçün kursa gedirlər. Bir sözlə, bu tamada 10 dəqiqə ərzində bu gəncləri təqdim etdi və məqsədlərini də, məramlarını da açıqladı. Elə məclisdə hamılıqla xeyir-dua da verildi. Vətən oğullarının Vətənə dönməsini alqışladılar da. Əsl tamada olan bu aparıcı gənclərin təqdimatından sonra öz cibindən pul çıxarıb – “Bu şərəfə sifariş mən verərəm. “Bakıda doğulmuşam, Borçalıda qalasıyam” oxuyun – dedi və özü də gənclərlə rəqs elədi.

Bu gənclərin timsalında tanıdığım neçə-neçə ailələrin səhv olduğunu bilə-bilə etdiyi səhvin nəticələrini görmüşəm. Tanıdığım ailələrdən biri də var ki, özləri də təhsillidir. Evləri də var, bağları da (başqasının adına). İşlərini də qurublar (yenə

başqasının adına). Öz qurduğu işdə özü kənar şəxs kimi müqavilə ilə işləyir. Övladlarını da oxudublar. Özü də bütün Azərbaycandakılar kimi, birinci sinifdən hazırlıqlarla. Sonra da yüksək balla universitetlərə qəbul olsalar da əcnəbi vətəndaş kimi ödənişli təhsil alıblar. Sonda dövlət işində işləyə bilməyiblər. Oğlu atasının qurduğu işdə rəsmi müqavilə ilə iyirmi faiz gəlir vergisi ödəməklə işləyə bilib. Qızı da özəl klinikada yenə müqavilə ilə işləyib. Milli yerli mentalitetimizlə, mütləq öz ellimizlə evlənməliyik “statusumuzla” da ailə qurublar və nəticədə tamamilə “əcnəbi” olublar. Mənim fikrimcə, o ailənin maddi hər şeyi var, amma elə bil heç nəyi yox kimidir. Hər nə var – saxta sənədlə, yəni başqasının adına...

Sözümün mustafası başqadır. Kimlərsə böyük sərmayəsi var. Bu, onun şəxsi işidir. Söhbət sıradan insanlardan gedirsə, bax, o illərlə kənarda çəkilən əziyyət-dənsə, qərəblikdə qıraq olmaqdan sa gəlib öz elində kimsə olmaq yaxşı olmazdı?! Axı hər dövlətin öz vətəndaşlıq qanunları var. Bu, onun Konstitusiyasıdır. Yalnız ref-

erendumla dəyişə biləcək qanunları... Azərbaycan borçalılara bu qədər güzəştlər edir, şərait yaradır. Amma səni əbədi saxlayıram demir. Sənə qanad verdim, amma get dədə yurdunda qanad aç deyir. İnanın, fərasətli insan hər yerdə özünü tapa bilir, bacarmayan da heç yerdə bacarmayacaq. “Ursetlərə”, “Avropalara” minlərlə insanlar gedir, məgər hamısı özünü “tuta” bilirmi? – Bax, budur sual!

Bizə adı, şöhrəti, sərvəti Vətən vermir, özümüz qazanırıq və Vətəni ucaldırıq. Odur ki, GƏNCLƏR, insan lazım olduğu yerdə dəyərləli və rahatdır. Bakıda doğuldunuz, Gürcüstana xoş gəldiniz! Davamı gəlsin!

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçğan 2 sayılı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

SÜNİ İNTELLEKT VƏ TƏHSİLİN GƏLƏCƏYİ

Dünya hər gün dəyişir. Texnologiyanın sürətli inkişafı həyatımızın bütün sahələrinə sirayət edib. Artıq süni intellekt (AI) anlayışı sadəcə filmlərdə gördüyümüz fantastik bir ideya deyil – o, məktəblərdə, universitetlərdə, hətta evlərimizdə də öz yerini tapıb. Bəs bu yenilik təhsilin gələcəyinə necə təsir edir?

Süni intellekt dedikdə, insan düşüncəsini və qərarvermə qabiliyyətini müəyyən səviyyədə təqlid edən sistemlər nəzərdə tutulur. Hazırda bu texnologiya bir çox ölkələrdə tədris prosesində tətbiq olunur. Məsələn, şagirdin bilik səviyyəsini analiz edən proqramlar, fərdi öyrənmə plan-

ları yaradan sistemlər, onlayn dərslərdə suallara cavab verən rəqəmsal köməkçilər artıq realdır. Bu, bir tərəfdən təhsili daha rahat və əlçatan edir. Uşaqlar dünyanın istənilən yerindən öyrənə, öz tempinə uyğun inkişaf edə bilirlər. Əvvəllər yalnız müəllimin izah etdiyi mövzunu indi süni intellekt fərqli üsullarla – videolar, testlər və interaktiv oyunlar vasitəsilə izah edir. Beləcə, öyrənmək prosesi daha maraqlı və motivasiyaedici olur.

Lakin digər tərəfdən, bu inkişafın doğurduğu suallar da az deyil. Əgər hər şeyi kompüter bizim yerimizə edirsə, bəs düşünmək, analiz etmək, mübahisə etmək bacarığımız necə olacaq? Təhsil təkcə məlumat toplamaq deyil – düşünmək, hiss etmək, yaradıcılıq göstərməkdir. Süni intellekt bizə öyrənməkdə kömək edə bilər, amma insan beyninin

yaradıcılığını əvəz edə bilməz. Müəllimlərin rolu bu dövrdə daha da vacib olur. Çünki süni intellekt bilik verir, amma dəyər vermir. Müəllim isə şagirdə biliklə yanaşı düşünməyi, məsuliyyəti və insani münasibətləri öyrədir. Texnologiya nə qədər inkişaf etsə də, müəllim-şagird münasibəti hər zaman təhsilin əsas dayağı olaraq qalacaq.

Eyni zamanda, gənclərin texnologiyadan düzgün istifadə etmə bacarığı formalaşdırılmalıdır. Sosial mediada vaxt keçirmək, oyun oynamamaqla yanaşı, gərək gənclər süni intellekti öyrənmək, proqramlaşdırma bacarığı qazanmaq, yaradıcılıq məqsədləri üçün istifadə etməyi öyrənsinlər. Çünki gələcəyin peşələri artıq bu istiqamətdə formalaşır.

Bir məsələ də vacibdir: süni intellekt insanı əvəz etmək üçün deyil, ona dəstək olmaq üçün

yaradılıb. O, bizə daha çox düşünmək, yaradıcılıqla məşğul olmaq, dünyanı daha yaxşı anlamaq imkanı verir. Əgər biz texnologiyadan ağıllı istifadə etməyi bacarsaq, o zaman həm təhsilimizi, həm də həyatımızı yeni səviyyəyə qaldıra bilərik.

Təhsilin gələcəyi artıq bugündən başlayır. Bu gələcəkdə sinif otaqlarında həm müəllimlər, həm də “ağıllı sistemlər” birgə çalışacaq. Amma ən əsas rolu yenə də insan – düşünən, hiss edən, dəyərləri qoruyan gənc nəsil oynayacaq. Çünki texnologiya öyrədir, amma insan ruhu istiqamət verir. Gələcəyin təhsili də bu iki gücün – elmin və insani dəyərlərin vəhdəti üzərində qurulacaq.

Məhəmmədali Allahyarov

Bolnisi bələdiyyəsinin Zol-Güvəc ictimai məktəbinin 9-cu sinif şagirdi

İrakli Kençəşvili – 1936-cı il oktyabrın 29-da Gürcüstanın Kutaisi şəhərində anadan olub.

1960-cı ildə Tbilisi Dövlət Universitetini bitirib. 1966-2006-cı illərdə Şota Rustaveli adına Gürcü Ədəbiyyatı İnstitutunun kiçik və böyük elmi işçisi, gürcü-xarici ədəbi əlaqələr şöbəsinin rəhbəri olub. 2006-cı ildən elə bu institutun aparıcı elmi əməkdaşdır.

O, 1999-2006-cı illərdə “Kriterium” (“Meyar”) jurnalının redaktoru vəzifəsində çalışıb. İrakli Kençəşvili həm də tanınmış ictimai xadimdir. O, 2004-cü ildə Tbilisi şəhər Sakrebuloğunun üzvü, 2004-2012-ci illərdə isə 6-cı və 7-ci çağırış Gürcüstan Parlamentinin üzvü seçilib. 2000-ci ildən filologiya elmləri doktorudur. Dörd kitabı və 200-dən artıq elmi əsəri dərc edilib. Qeyd edək ki, İrakli Kençəşvilinin əsərləri arasında Azərbaycan-gürcü ədəbi-mədəni əlaqələrinə həsr olunanlar da vardır.

Gürcüstan Milli Əlyazmaları Mərkəzində gürcü transliterasiyası ilə Azərbaycan mətnlərinin təqdim olunduğu əlyazmaları xüsusu kateqoriyanı təşkil edir. Bütün bunlar hər şeydən öncə Azərbaycan mahnı lirikası, eləcə də 1767-ci ildə tərtib olunmuş bəzi yerlərdə gürcü dili ilə uyğunlaşdırılan italyanca-türkcə lüğət, elə həmin dövrə aid türkcə-farsca-gürcücə lüğət, iki türkcə-gürcücə lüğət, türkdilli əlifbanın siyahısı və sair nümunələridir.

Gürcü hərfləri ilə yazılan Azərbaycan poeziyası nümunələri arasında çar II İrakliyə yaxın olanlardan birinə məxsus əlyazması ən qədim əlyazmalarından biridir. Burada XII-XVIII əsrlərin gürcü müəlliflərinin əsərləri, eləcə də bir farsdilli şeir və üç türkdilli şeir köçürülüb. Bir neçə əlyazmalarında, o cümlədən, 1780-ci ilə aid topluda II İraklinin atasının böyük olmayan poemasından sonra Azərbaycan dilində iki rübai və bir beyt gəlir. Elə bu topluda bəzi yerlərdə böyük olmayan Azərbaycan-gürcü danışıq kitabçası verilib.

XIX əsrin əvvəllərinin əlyazmaları toplusunda Budaq (bəzən Budan) Oğlan, Yolçu Oğlan, Çərkəz Oğlanın istənilən növ gürcü, eləcə də Azərbaycan dilində müxəmməslərə, müstəzadlara rast gəlinir. Budan Oğlan eləcə də özünü XIX əsrin əvvəllərinin əlyazmasında (onlardan biri divanıdır) iki Azərbaycan şeirində xatırladır. Bir neçə Azərbaycan şeirində, o cümlədən XI əsrdən XIX əsrin əvvəllərinə qədər gürcü poeziyasının nümunəsini təşkil edən “Dastani Koroğlu” müəllifi göstərilmədən

topluda köçürülüb.

Gürcü transliterasiyasında Azərbaycan nəğmə lirikası mətnlərinin olduğu əlyazmaları arasında gürcü şairlərinin şeirləri ilə yanaşı 149 şeirin verildiyi (divanı, təcnis, təxmis, müxəmməs, gəraylı, yedəkləmə, nalatma, dastan, Leyli barədə Məcunun müxəmməsi, İstanbul mahnısı, Kərəmi, Şərəşur, rübai, qəzəl və sair) toplu xüsusu diqqətəlayiqdir. Toplunun özü XIX əsrin ortalarında tərtib olunub, amma onun məzmunu daha da qədim arxetiplərdən irəli gəldiyini xəbər verir. Bunu topluda Qurucu Davidin, çariça Tamarın, XVIII əsrin bir sıra şairlərinin, o cümlədən Sayat-Nova, Besiki, Barama Barataşvili və sair şairlərin şeirlərinin köçürülməsi faktı təsdiq edir. Bu toplunun tərtibçisi David Amiridzedir ki, bu da göründüyü kimi, öz babasının, sarayda çar İraklinin sərkərdələrinin birinin ruhəni olan Keşiş Dərdiməndi ləqəbli İosif Amiridzenin əlyazmalarından istifadə edib. İosif Amiridze Azərbaycan nəğmələrinin mətnini ehtimal ki, yerbəyər etmişdir. Bir sıra şeirlərin mətnindən öncə Azərbaycan nəğməsinin onu vəcdə gətirən melodiyası göstərilmişdir. “Can yanalı” melodiyasında, “Müştər müxalif melodiyasında Rəsti guşə” və sair. Bu topluda şeirlər, bir qayda olaraq anonim kimi verilmişdir. Yalnız bəzi şeirlərin əvvəlində və ya sonunda müəllifin adı göstərilmişdir. Belə ki, dörd şeirin əvvəlində müəllif göstərilmişdir: Vaqif.

Elə bu topluda “Vaqif melodiyasında” anonim şeir vardır. “Yanan lələzar zülfün, bənövşə” sözlərilə başlayan şeir, eləcə də Vuzulinin (ehtimal ki, Məhəmməd Füzuli) “Ağlayar ol seyidi tal ki, eşq yar etməzmidiyim, ixtiyar olsaydı tar ixtiyar etməzmidiyim...” müxəmməsi və Vidadinin “Bir cəmi iktar saqi bu dövrən belə qalmaz...” müxəmməsi vardır.

Ayrıca olaraq bu fakt üzərində dayanmaq lazım gəlir ki, bir çox poetik topluda və gürcü transliterasiyasında olan antologiyada Azərbaycan nəğmələrinin başlanğıcı gətirilir ki, bunların da melodiyasında gürcü şairlərinin şeirləri yaradılıb. Bəzən başlanğıcdan sonra onların gürcü tərcüməsi verilir. Nümunə olaraq, XVIII əsrin ikinci yarısının şairi Otar Kobulaşvilinin (Antologiya S. 1512 və sair) mahnısının mətnindən “Hoydu, sənəm” başlanğıcından sonra onun tərcüməsi “Əgər desələr” gəlir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Aleksandr Çavçavadzeinin 1804-cü ildə anti-Rusiya üsyanı zamanı onun əsir düşdüyü zaman yaradılan vətənpərvərlik lirikasının bir sıra nümunələrindən öncə Azərbaycan nəğməsinin başlanğıcı, o cümlədən “Uçdu könülümün quşu”, “Bağca divarından açdım”, “Can quşu bu yerlərdə”, “Mən gəncəli deyiləm” və sair təqdim olunub.

Bəzi hallarda əlyazmalarında Azərbaycan nəğmələrinin başlanğıc sözü göstərilməyib. Yalnız bu verilən şeirin türkdilli nəğmələri melodiyasında yaradıldığı göstərilibdir. Belə hallardan birinin üzərində xüsusu olaraq dayanmaq lazımdır. Gürcü şairi Dimitri Tumanışvilinin

(çar XIII Georginin sarayının katiblərindən biri) bu “Axal aqnaqo” (“Yeni ruh”) nəğməsi Puşkinin “Ərzuruma səyahət”ində öz müəyyən dəyərini tapmışdır. Gürcü nəğməsinin avazı xoşagələndir. Onlardan birini sözbəsöz mənə tərcümə etdilər, görünür o, yeni vaxtlarda qoşulmuşdur. Onda öz poetik məziyyəti olan hansısa Şərq cəfəngiyyatı vardır. Onu sizə təqdim edirik: “Душа, недавно рожденная в раю! Душа, созданная для моего счастья! От тебя, бессмертная, ожидаю жизни. От тебя, весна цветущая, от тебя, луна двунедельная, от тебя, ангел мой хранитель, от тебя ожидаю жизни. Ты сияешь лицом и веселишь улыбкою. Не хочу обладать миром; хочу твоего взора. От тебя ожидаю жизни. Горная роза, освеженная росой! Избранная любимица природы! Тихое, потаенное сокровище! От тебя ожидаю жизни”.

D.Tumanışvilinin nəğməsinin mətninin sətri tərcüməsi və onun ifası əsasında Puşkin semantikin təkcə xarakterini deyil, onun melodiyasının xarakterini də dəyərləndirir: “Gürcü nəğməsinin avazı xoşagələndir”.

Lakin həqiqətdə bu nəğmənin melodiyası tamamilə gürcü melodiyası deyildir. Poetik antologiyalardan birində əsas məndən öncə Puşkin tərəfindən yazılmış Dimitri Tumanışvilinin şeirində göstərilir: “Qafiyə. Türk melodiyası ilə ifa olunur. 7 bənddən ibarətdir. Hər bənddə üç səkkiz hecalı sətir, hər dördüncü sətir təkrar olunur və on altı hecadan ibarətdir”. Burada tamamilə aydın şəkildə göstərilmişdir ki, bu nəğmələrin sözləri türk melodiyasında ifa üçün nəzərdə tutulub. Beləliklə, Puşkinin “Gürcü nəğməsinin avazı xoşagələndir” müəyyənliyinə gürcü deyil, Azərbaycan vokal lirikası kimi yanaşmaq lazımdır. Puşkinin Tiflisdə melodiyasını eşitdiyi nəğmənin əsla gürcü nəğməsinin olduğunu bilməmiş olmazdı. Forz etmək olar ki, bu cür anlaşılmazlığın nəticəsi Puşkinin “Qafqaz əsiri” poemasına etdiyi qeyddir: “Gürcü nəğməsi xoşagələndir və çox hissəsi qəmlidir. Onlar Qafqaz silahının bir anlıq nailiyyətini, bizim qəhrəmanların: Bakununun və Sisiyanovun ölümünü şərtləndirirlər, xəyanət, qətl – bəzən sevgi və həzzdir”. Gürcü nəğmələri, bir qayda olaraq, çoxsəslidir və beləliklə, əsla qəmlilik deyildir. Bundan başqa heç bir faktiki dəlil ilə Puşkinin gürcü nəğməsinin Bakununun, Sisiyanovu, xəyanətkarlığı və qətlə şərtləndirdiyi sözü möhkəmləndirilmir.

Gürcü poeziyası ilə Şərqin nəğmə lirikası ilə sıx əlaqəni öyrənərək qeyd etmək lazımdır ki, bu prosesdə eləcə də Azərbaycan və fars şairlərinin şeirlərinin tərcüməsi müəyyən yer tutur. Ehtimal ki, əlyazmaları toplusunda orjinal əsər kimi təqdim olunan bir sıra şeir, əslində, tərcümədir. Səciyyəvidir ki, Qriqol Baqrati 1820-ci ildə tərtib etdiyi əlyazmaların poetik antologiyasında Stepan Melikişvilinin şeirinə toxunaraq qeyd edir: “Bəziləri ona məxsusdur, bəziləri isə, tatar dilindən tərcümə olun-

muşdur”. Antologiyalardan birində Stepan Melikişvilinin lirikasının nümunələrindən birindən öncə göstərilir: “İbrahim xanın bacısının şeirləri”.

Əlyazmaları toplusunda Azərbaycan nəğmələrinin mövcudluğu XVIII əsr və XIX əsr əvvəllərində gürcü poeziyasının inkişaf xüsusiyyətini özünəməxsus şəkildə əks etdirir ki, bu dövr də daxili stimulların, xüsusi olaraq fars və Azərbaycan nəğmə lirikasının güclü və məhsuldar təsiri ilə əlamətdar olub. Bu təsir həmin dövrdə gürcü poeziyasının fizionomiyasında bişən, onda epik poeziyanın monopolizminin öhdəsindən gəlinməsində, müxəmməs, müstəzad, dübeyti, bayatı, təcnis və sair kimi bu cür möhkəm şeir formasının mənimsənilməsində, prosodiyanın yeniləşdirilməsində başlıca rol oynayan mühüm amillər olmuşdur. Bu nəğmə lirikasında gürcü müəllifləri öz milli poeziyalarında indiyə kimi olmayan və yaxud da uyumaqda olan nəsə bir şey tapdılar. Bu, Yuri Lotmanın sözləri ilə desək, impuls ilə təsirə oxşarlıq (mərhələli, janrlı və sair) deyil, fərqli olduğu bir haldır.

Gürcü müxəmməs və bayatılarında, təcnis və müstəzadlarında müxtəlif modifikasiya və inobasiyanın daha artıq əyani surətdə aşkarlamaqla Amirani, Kartlos, Avropa, Apollon, Afrodita, Diana, Mars, Minerva, Eros, Kupidonlar, Qrasilər, Muzalar, Nimfalar, Homer, Rebeka, Yudif və sair kimi gürcü, antik və incil mifologizmlərindən, etnonimlərdən və toponimlərdən istifadə olunmasını qeyd etmək lazımdır.

Gürcü poeziyasının şeir formasını, Avropa və rus ədəbiyyatından gələn bir sıra stimulları ilə Azərbaycan və fars poeziyasının stilistik üsullarını mənimsəməklə Hötenin özünün üsulunun bənzəri “Qərb-Şərq Divanı” yarandı.

1820-ci illərin sonu romantik cərəyanının əmələ gəldiyi vaxtlar Şərq nəğmə lirikası yenilik cazibədarlığını itirir, ona qarşı münasibət kəskin şəkildə formasını dəyişir, müəyyən mərhələdə isə kütləvi ədəbiyyat hadisəsinə, çox hallarda təqlid mövzusunə və ondan tənqidi məsafələşdirmə obyektinə çevrilir. Ancaq 1910-cu illərin əvvəllərində modernizmin əmələ gəlməsi ilə və müvafiq olaraq şeirin formal tərtibinə, akustik effektdə, poetik sözün oynaq başlanğıcına prosodik yeni qoyulmuş qaydaya, elə bu vaxtlar mədəniyyətin operativ yaddaşının periferiyasında ortaya çıxan XIX əsrin poetik mətninə marağın artması yenidən aktuallaşdırılıb. Şərq lirikasının şifahi cinaslarında və omofonlarında sözə qarşı modernist münasibətin tipoloji oxşarlığı kimi baxmaq olar. Bütün bu şeylər ayrı-ayrı söhbətin daha böyük problemi və mövzudur: Postsimvolizm dövrünün barokkosu və modernizm poeziyasıdır.

Gürcü dilindən tərcümə edən:
Mirzə MƏMMƏDOĞLU

15 NOYABR

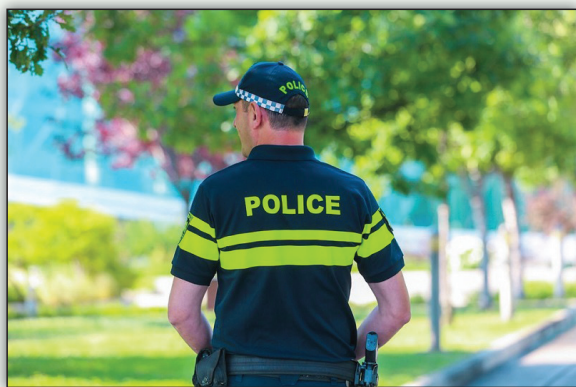
2025-Cİ İL

№ 20 (237)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

NARKOTİKLƏ BAĞLI TESTİN MÜSBƏT NƏTİCƏLƏRİNƏ GÖRƏ KVEMO KARTLI İKİNCİ YERDƏDİR

Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyinin yaydığı məlumata əsasən, 2025-ci ilin doqquz ayı ərzində polis tərəfindən yoxlanılan şəxslərin 76,6 faizinin narkotik istifadəçisi olduğu təsdiqlənib.

Məlumata görə, polis tərəfindən 8253 nəfər test olunub, onlardan 6322 nəfərinin nəticəsi müsbət çıxıb.

Yoxlanılan 2708 nəfər Tbilisidən olub, on-

lardan 2279-nun narkotik təsiri altında olduğu təsdiqlənib.

İkinci yerdə Kvemo Kartli bölgəsi qərarlaşıb. Bölgədə sınaqdan keçən 850 nəfərdən 518-nin narkotik istifadə etdiyi aşkarlanıb. Kaxeti isə üçüncü olub. 638 nəfərdən 443-nün narkotiklə bağlı testi müsbət çıxıb.

Qeyd edək ki, Gürcüstanda narkotik tərkibli dərmandan istifadə inzibati xəta hesab olunur. Yalnız marixuananın istifadəsi istisna təşkil edir. Ondan da yalnız ictimai yerlərdə istifadə və yetkinlik yaşına çatmayanların istifadəsi qadağandır.

Yeni psixoaaktiv maddələrdən, narkotik vasitələrdən, onların analoqlarından və prekursorlarından istifadə, habelə onların əldə edilməsi, saxlanması, istehsalı və daşınması Gürcüstanda 500 ləridən 2000 ləriyədək cərimə və ya 60 günə qədər inzibati həbslə cəzalandırılır.

BATUMİDƏ MƏNZİL ALANLARIN 77 FAİZİ ƏCNƏBİLƏRDİR

“Galt & Taggart” analitik şirkətinin yaydığı məlumata əsasən, Gürcüstanın Batumi şəhərində mənzil alanların 77 faizini əcnəbilər təşkil edir.

Məlumatda bildirilir ki, 2025-ci ildə Batumidə satılan mənzillərin 77 faizini əcnəbilər, 23 faizini isə Gürcüstan

vətəndaşları alıblar. Bu göstərici ilə yerli alıcıların payı ötən illə müqayisədə 4 faiz artıb. Batumidə mənzil alan Gürcüstan vətəndaşları arasında Gürcüstan vətəndaşlığını qəbul etmiş xaricilər də var.

Məlumata görə, Batumidə daşınmaz əmlak alanların 20 faizini Ukrayna, Rusiya və Belarus, 16 faizini İsrail, 12 faizini isə Avropa ölkələrinin vətəndaşları təşkil edirlər.

Batumidə mənzil alanların arasında Türkiyə vətəndaşları 9 faiz, Ərəb ölkələri 7, Mərkəzi Asiya ölkələri 6, Azərbaycan və Ermənistan vətəndaşları isə 2 faiz paya malikdirlər.

Tədqiqatçılar bildirirlər ki, xarici investorlar Batumini yüksək icarə gəliri, qiymət artımı gözləntiləri və digər kurort şəhərləri ilə müqayisədə daha aşağı investisiya xərclərinə görə seçirlər.

CARİ İLİN DOQQUZ AYI ƏRZİNDƏ GÜRCÜSTANDAN 850-DƏN ÇOX İMMİQRANT DEPORTASIYA EDİLİB

2025

-ci ilin doqquz ayı ərzində Gürcüstandan 850-dən çox qanunsuz immiqrant deportasiya edilib. Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyinin Miqrasiya Departamentinin məlumatına əsasən, 2025-ci ilin oktyabr ayında departamentin əməkdaşları miqrasiya qanunlarını pozaraq ölkədə yaşayan 121 əcnəbini, o cümlədən rusiyalıları deportasiya ediblər.

Məlumata görə, oktyabr ayında Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyi 2025-ci ilin ilk doqquz ayında ölkədən 850-dən çox qanunsuz immiqrantın deportasiya edildiyini bildirib ki, bu da 2022, 2023 və 2024-cü illərin ümumi rəqəmlərini xeyli üstələyir.

Qeyd edək ki, Gürcüstanda qanunsuz miqrasiya ilə mübarizəni daha da gücləndirmək üçün miqrasiya qanunvericiliyinə edilən dəyişikliklər də oktyabrın 1-də qüvvəyə minib. Dəyişikliklərə əsasən, bu ölkədə müddətini aşan əcnəbilər 1000 ilə 3000 ləri arasında (təqribən 369 dollardan 1100 dollara qədər) cərimələnəcək. Cərimə onların Gürcüstanda qanunsuz qalma müddətindən asılı olacaq. Cərimə ilə yanaşı, qanunsuz immiqrantın Gürcüstana girişi də qadağan olunacaq.

PARLAMENT 2026-CI İLİN DÖVLƏT BÜDCƏSİ LAYİHƏSİNƏ DÜZƏLIŞLƏR EDİB

Gürcüstan parlamenti “2026-cı ilin dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsinə bir sıra düzəlişlər edib. Bu barədə ölkənin maliyyə naziri Laşa Xutsişvili parlamentdə məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, 2026-cı ildə real iqtisadi artım proqnozu 5 faiz, ortamüddətli dövr üçün isə 5,3 faiz səviyyəsində nəzərdə tutulur. Gələn il üçün ÜDM deflyatoru proqnozu 4 faiz, növbəti illərdə isə 3 faiz olacaq.

Nazir bildirib ki, 2026-cı ilin icmal büdcəsinin xərclər hissəsi 35,5 milyard ləri təşkil edir və bu çərçivədə dövlətin bütün maliyyə öhdəlikləri tam şəkildə təmin olunur.

Laşa Xutsişvilinin sözlərinə görə, Gürcüstanın 2026-cı il dövlət büdcəsinin ümumi gəlirləri 30 milyard 290,8 milyon ləri, dövlət büdcəsindən ayrılacaq vəsaitin həcmi isə 30 milyard 475,9 milyon ləri müəyyən edilib.

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Rustavi şəh., Şartava küç. 12 b.
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
İMEYL: yeni yol qəzeti@gmail.com

Yazılar yalnız elektron variantda qəbul edilir və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.